

SV. AUGUSTIN O CRKVI

Veli se, — i još je nedavno jedan engleski konvertita to kazao — da katolici, uzgojeni od najranijeg djetinjstva u katoličkoj vjeri, ne znaju tako cijeniti blagodat svoje Crkve i vjere kao oni, koji su mučnijim putem kroz labirinte raznih zabluda napokon došli do spoznaje prave istine Božje. To će biti također jedan razlog, zašto je sv. Augustin toliko cijenio i ljubio katoličku Crkvu, kad se jednoć napornim proučavanjem manihejske i katoličke nauke te pozornim poređivanjem života pravih katolika i njihovih protivnika milošću Božjom riješio svojih manihejskih predrasuda i stalno uvjerio o istini katoličke Crkve, koja je samo pod osobitom Providnošću Božjom mogla steći toliki ugled kod svih naroda širom kulturnog svijeta. Ovo se uvjerenje utvrdilo i preobrazilo u zahvalno i zanosno oduševljenje te herojski, požrtvovni i nesebični rad¹ za katoličku Crkvu, kad se Augustin i srcem posve obratio Bogu te je u krilu iste Crkve našao obilje sredstava, da se održi u stanju milosti Božje i napreduje u svakoj svetosti. Već brzo nakon svojega krštenja dao je oduška svom svetom zanosu za katoličku Crkvu, »učiteljicu svekolike mudrosti« u prekrasnoj apostrofi pri koncu svoje prve knjige »De moribus catholicae Ecclesiae et de moribus Manichaeorum« (c. 30).² Najprije ističe, kako su kršćani primili za pravilo, koje će davati obilježje cijelom životu, vršenje dvostruke najveće zapovijedi o ljubavi Boga i bližnjega. Onda to pravilo primjenjuje apostrofirajući samu Crkvu:

»S pravom, ti Crkvo katolička«, kliče on, »ti najistinitija Majko kršćana, propovijedaš najbistrije i najčišće štovanje samoga Boga, u kom postizavamo preblaženi život. S pravom nas upućuješ, da se ne poklonimo nijednom

¹ O tom radu Augustinovu, kojim je zadužio Crkvu Božju, govori papa Pijo XI. u svojoj najnovijoj okružnici »Ad salutem« ovako: »Gratias coelesti Patri Nobiscum singulares agatis, quod tot tamque ingentibus Ecclesiam suam beneficiis per Augustinum locupletarit, qui ex impertita sibi divinorum munerum ubertate tantum lucri et fecit ipse et in catholicorum universitatem derivavit«.

² Migne, Patr. L., 32, 1336—1337.

stvorenju, kao da bismo njemu imali biti podloženi. I od one neoskrvnjene i nepovredljive vječnosti, kojoj ne prijanjajući razumna duša ne može biti blažena, isključuješ sve, što je učinjeno, što je podvrgnuto promjenljivosti i podložno vremenu. Niti miješaš što vječnost, što istina, što napokon mir sam razlikuje; niti opet rastavljaš, što veličanstvo u jedno spaja. Povrh toga obuhvataš i ljubav bližnjega i karitativnu djelatnost tako, te pružaš u svom krilu preobilnu zalihu svih lijekova, kojima se duše, oboljele poradi svojih grijeha, mogu izliječiti.

Ti vježbaš i učiš djecu djetinjski, mladež hrabro, starce mirno, vec prema tjelesnoj dobi i duševnoj zrelosti svakog pojedinca. Ti čistom i vjernom poslušnošću pokoravaš žene njihovim muževima ne na robovanje nečistoj strasti, nego na radanje djece i stvaranje obiteljske zajednice. Ti postavljaš muževe na čelo suprugama, ne da se titraju sa slabijim spolom, nego po zakonima iskrene ljubavi. Ti roditeljima podlažeš sinove po nekoj slobodnoj pokornosti, a roditelje stavljaš na čelo sinovima po ljubeznoj vlasti. Ti spajaš braću s braćom po vezi jačoj i užoj, nego što je veza krvi. Ti uzajamnom vrhunaravnom ljubavlju još uže spajaš svaku vrstu srodstva i svojte bez štete za spone naravi i volje. Ti učiš služinčad, da prionu uz gospodare većma zato, jer ih ova dužnost veseli, nego iz krute potrebe svog staleža. Ti obzirom na zajedničkog Gospodara umilostivljuješ gospodare prema služinčadi te činiš, da ih vole unaprijediti nego obuzdati. Ti spajaš građane s građanima, narode s narodima, pače i sve ljude uspomenom na praroditelje, nesamo u jedno društvo nego i u neko bratstvo. Učiš kraljeve, da se pobrinu za narode: opominješ narode, da se pokore kraljevima. Svom pomnjom učiš, koga ide čast, koga ljubav, koga li poštovanje, koga se treba bojati, koga li treba tješiti, opominjati, sokoliti, u zaptu držati, karati ili kažnjavati, i pokazuješ, kako nije sve za svakoga, pa se ipak svima duguje ljubav, a niko ne zaslužuje nepravde.

Kada se ipak kogod na tvojim čovjekoljubivim grudima othranio i okrijepio u duhu, te vrši djelo dostojno Boga; čim mu se veličanstvo Božje stalo objavljivati u onoj mjeri, koja je dovoljna za čovjeka putnika na zemlji: rada se u njegovu srcu toliko žar i diže se toliko požar Božje ljubavi, te se spaljuju sve opačine, čovjek se čisti i posvećuje, i jasno se vidi, kako je božanstveno rečeno: »Ja sam ožanj, koji spaljujem« (5. Mojs. 4, 24.) i opet: »Došao sam da bacim vatru na zemlju« (Lk. 12, 49.). Ove dvije riječi jednog istog Boga, zabilježene u jednom i u drugom Zavjetu, složno svjedoče za duševno posvećenje, te će se jednom dogoditi ono, što je također preneseno iz starozavjetnog Pisma u novozavjetno: »Pobjeda proguta smrt. Gdje je smrti, žalac tvoj? Gdje je, smrti, borba tvoja?« (1. Kor. 15, 54.—55., isp. Is. 25, 8). Kad bi tu jedinu nauku oni heretici* ikad mogli razumjeti, jamačno ne bi nigdje osim kod tebe i u tvom krilu Boga štovali i odložili bi svoju oholost te bi se dobro upokojili. Pravo se kod tebe drže zapovijedi Božje, koje su nadaleko raširene. Pravo se kod tebe dobro uviđa, kako je teže sagriješiti uz spoznaju zakona nego bez znanja zakona. Jer je žalac smrti grijeh, sila pak grijehu je zakon, te po njemu svijest prezrena zapovijedi teže ranjava i ubija. S pravom se kod tebe pokazalo, kako je isprazno djelovanje pod (starozavjetnim) zakonom, kada strast pustoši dušu te se samo steže sirašom

* Augustin misli ovdje na Manihejce.

od kazne, a ne ugušuje se ljubavlju prema kreposti. S pravom pripada tebi toliko gostoljubivih, toliko uslužnih, toliko milosrdnih, toliko učenih, toliko čistih, toliko svetih, toliko ljubavlju Božjom tako užganih ljudi, ter u najvećoj uzdržljivosti i usred nepojmljivog prezira svijeta nalaze u samoj samoci svoje milje i omilje.«

Kakva je poblize po nauci Augustinovoju ova katolička Crkva, koju on toliko hvali? Augustin dobro razlikuje vanjski socijalni organizam Crkve te nutarnju bit i jezgru njezinu ili otajstveno tijelo Kristovo.

Vidljivi organizam Crkve.

O vidljivoj organizaciji Crkve sv. Augustin jasno govori:

»Treba se držati kršćanske religije i zajednice one Crkve, koja i jest katolička, koju zovu katoličkom nesamo njezini članovi nego i svi njezini neprijatelji. Jer i sami krivovjerci i raskolnici, govoreći ne sa svojim nego s tuđincima, hoće li, ne će li, zovu katoličku Crkvu ne drukčije nego katoličkom. Ne mogu se naimo sporazumjeti, ako je ne razlikuju onim imenom, kojim je naziva cijeli svijet.«⁴

U 4. poglavlju svoga spisa protiv temeljne poslanice Manesove⁵ Augustin raspravlja i o razlozima, koji ga potiču, da ostane u katoličkoj Crkvi. U prepirci s nevjernim Manihejcima ne će da se osvrne

»na nepatvorenu mudrost, jer do spoznaje njezine samo malo duhovnih ljudi dolazi u ovom životu, da bi je kao ljudi barem donekle, ali ipak bez sumnje upoznali; mnoštvo pak ostalih ljudi dolazi do posvemašnje sigurnosti ne po živahnom razumijevanju, nego po prostodušnosti svog vjerovanja.«

Onda nabraja mnogo drugih razloga, koji ga »posve opravdanim načinom zadržavaju u krilu katoličke Crkve«.

»Drži me«, kaže, »suglasje naroda i plemena; drži autoritet, koji se oslanja na čudesa,⁶ hrani se po nadi, množi se po ljubavi i utvrđuje se starijom. Drži me nasljedstvo biskupa, počevši od Stolice samog sv. Petra apostola, komu je Gospodin poslije svojeg uskrsnuća povjerio duhovnu pastvu svojih ovaca, pa sve do sadašnjeg episkopata (rimskoga). Drži me napokon samo ime katoličke Crkve, što ga je, ne bez razloga, jedina ova Crkva održala između toliko hereza tako, te kraj želje svih heretika da se nazovu katolicima, ako ih koji stranac zapita, gdje se drže sastanci u katoličkoj Crkvi, nitko se od heretika ne usuđuje pokazati mu svoju baziliku (crkvu) ili kuću...«

Jednako jasno sv. Augustin ističe razna svojstva i biljege Crkve katoličke ili Kristove. O vidljivosti i općenitosti Crkve veli u 2. knjizi protiv gramatika i Donatista Kreskonija (c. 36., n. 45.):

»Stoji Crkva svima jasna i vidljiva, jer je ona Grad, koji ne može ostati skrovit, kad je postavljen na gori. Po toj Crkvi Krist vlada od mora

⁴ De vera religione c. 7., n. 12. Vidi Nirschl, Patrologie II, 470. ss.

⁵ Migne. P. L. 42, 175.

⁶ Krivo je dakle Rauschen rekao, da Augustin ne drži ništa do kriterija čudesa; samo lažna čudesa krivovjeraca zabacuje svetac.

do mora i od rijeke do na kraj svijeta; nalik je ona na potomstvo Abrahamovo, što se umnožilo poput zvijezda nebeskih i poput pijeska morskoga. Ovu (Crkvu) i blaženi Ciprijan tako preporučuje te je označuje rasvijetljenom po svijetlu Gospodnjemu, kako sipa svoje zrake širom svijeta i u punini svoje plodnosti pruža svoje grane po svem krugu zemaljskom.⁷

Nadalje Augustin ističe **svetost i nepobitnost Crkve katoličke**:

»Iza spomena presv. Trojstva slijedi (u vjerovanju apostolskom): »svetu Crkvu«. Pokazao se Bog (u prvom dijelu vjerovanja) i hram njegov (u drugom dijelu). Jer je hram Božji svet, Crkva jedna, Crkva prava, Crkva katolička, koja se bori protiv svih hereza; boriti se može, ali nadvladati se ne može. Sve su hereze izašle iz nje, nalik na nekorisne mladice, odsječene od trsa; no ona ostaje u svom korijenu, u svom čokotu, u svojoj ljubavi; vrata paklena ne će je nadvladati.«⁸

I opet u drugoj propovijedi (n. 8.) kod tumačenja psalma 101. odgovara Augustin na prigovor heretika, da tobože nema više one Crkve svih naroda i da je propala:

»O bestidne li riječi! Zar je nema, jer tebe nema u njoj? Gledaj ti, da tebe zato ne bude, jer ona će biti, makar i tebe ne bilo. Ovu riječ mrsku, odurnu, preuzetnu i posve krivu... vidio je unaprijed Duh Sv., kad je kanoni protiv onih (heretika) navijestio jedinstvo: »Narodi će se sastati zajedno i kraljevstva, da služe Gospodinu« (Ps. 101, 23).⁹

Čujmo istog naučitelja crkvenoga, gdje veli o **apostolskoj tradiciji crkvenoj**: »Što cjelokupna Crkva drži te nije naredeno po saborima, ali uvijek zadržano, to posve pravo vjerujemo, da je samo apostolskim autoritetom predano«.¹⁰ Slično osuđuje »kao znak bezočne sramote disputiranje protiv onoga, što osjeća ili sudi cjelokupna Crkva« (Ep. 118.). A o ugledu Crkve kod rasuđivanja **autentičnih knjiga sv. Pisma** veli: »Ja pak ne bih vjerovao evanđelju, kad me ne bi na to potakao autoritet katoličke Crkve« (Contra ep. fund., c. 5., n. 6.). Augustin prima crkveni kanon svetih knjiga Starog i Novog Zavjeta onako, kako su ga uz njegovo lično sudjelovanje potvrdile sinode hiponska (g. 394.) i kartaška (g. 397.) po uzoru sinode rimske od g. 382., i kako ga je dogmatičnim dekretom sankcionirao sabor tridentski (Sess. 4.).

Već smo gore vidjeli, kako sv. Augustin priznaje i svečano brani **prvenstvo sv. Petra i apostolske Crkve Rimske**.

»U Petru je primat apostola« (De bapt. II, 1. n. 2.). I opet veli u 295. propovijedi (n. 2.):¹¹ »Jedini Petar zaslužio je, da u svojoj osobi prikaže svu Crkvu. Stoga je i zaslužio čuti: Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga. Jer ove ključeve nije primio jedan jedini čovjek (t. j. ne samo za svoju osobu, nego i za svoje nasljednike, jer je primat trajna uredba), nego

⁷ Migne, P. L. 43, 493.

⁸ Sermo vel tractatus 1. de symbolo, c. 6., n. 14. M., P. L. 40, 635.

⁹ Migne, P. L. 37, 1309.

¹⁰ De baptismo contra Donatistas, l. 4., n. 31. M., P. L. 43., 174.

¹¹ Migne, P. L. 38, 1349.

jedinstvo Crkve ih je primilo«, to će reći: Jedinstvo Crkve je uzrok i svrha, zašto je Krist povjerio ključeve Petru i njegovim nasljednicima.

Jedinstvo Crkve je uzrok i svrha, zašto je Krist povjerio ključeve Petru i njegovim nasljednicima.

Stoga se slavi preodličnost Petrova, jer je on reprezentirao općenitost i jedinstvo Crkve, kad mu je rečeno: »Tebi dajem«, što je dano svima« t. j. »Crkvi«, kako to Augustin sam odmah u drugoj rečenici tumači.

Da nije svetac ove riječi krivo shvatio u smislu jedine egzekutivne vlasti Petrove niti u smislu prednosti kolektivne kakve vlasti ili sabora ekumenskog ispred Petra i njegovih nasljednika, to jasno proizlazi također iz mnogih drugih mjesta Augustinovih. Tako protiv Petilijana osobito ističe kao »Apostolsku Stolicu« i trajnu uredbu »Rimsku Katedru, na kojoj je sjedio Petar, i na kojoj sada sjedi Anastazije«¹² A o peremptornom ugledu te Rimske i Apostolske Stolice veli Augustin svom protivniku Julijanu Eklanskom: »Što tražiš još jednu istragu, kad se ova već provela kod Apostolske Stolice?«¹³ Slično govori i puku u stvari Pelagijevoj, samo što ovdje više ističe nepogrešivost i neopozivost dogmatične odluke papine:

»U toj stvari već su akta dvaju koncila poslana na Apostolsku Stolicu. A odanle su došli i otpisi. Stvar je svršena.«¹⁴

Augustin je ujedno izriječkom usvojio Ciprijanovo načelo i općenitu istinu vjersku: **Izvan Crkve nema spasenja.** Govori n. pr. u propovijedi cezarejskom puku (n. 6.):

»Spasenje čovjek ne može imati osim u katoličkoj Crkvi. Izvan katoličke Crkve može sve imati osim spasenja; čast može imati, sakrament može imati..., ali nigdje osim u katoličkoj Crkvi ne može naći spasenje«.

I opet u svojoj 141. poslanici (n. 5.) veli:

»Svaki dakle, koji je odijeljen od ove katoličke Crkve, ma kako hvale vrijedno mu se činilo da živi, po toj jedinoj krivici, što je odijeljen od jedinstva Kristova, ne će imati života, nego srdžba Božja ostaje na njemu.«¹⁵

Otajstveno tijelo Kristovo.

Svetac govoreći o »jedinstvu Kristovu« u katoličkoj Crkvi, ne bavi se samo vanjskim socijalnim organizmom Crkve, nego

¹² Contra ep. Petil., l. 2, c. 51. M., P. L. 43, 300.

¹³ Opus imperf., l. 2, c. 103.

¹⁴ Sermo 131. c. 10, n. 10. Druga neka krasna svjedočanstva Augustinova o Crkvi i Apostolskoj Stolici vidi u najnovijoj okružnici papinoj »Ad salutem«, izdanoj u »L'Osservatore Romano« (23. i 24. travnja 1930.). Osobito navodi De utilit. credendi, c. 17, n. 35 i Contra ep. Parmeniani l. 3, n. 24. Čitajući ove tekstove, kaže, učeni se Newman obratio (H. Mewman, Apologia, Edit. London, 1890., pg. 116.—117.).

¹⁵ Po sebi se razumije, da to ne vrijedi o onim inovjercima, koji su bona fide te iskreno traže istinu Božju i spasenje duše. Jer ovi voljom i željom svojom pripadaju pravoj Crkvi.

»Život« 1930. (XI) Br. 6.

ujedno ističe i nutarnju bit njezinu, po kojoj je ona **otajstveno tijelo Kristovo**. Taj najdublji pojam njegov o Crkvi treba sada još više razbistriti pomoću njegovih izjava.

Sv. Augustin najčešće i pred prostim pukom govori o toj otajstvenoj vezi našoj s Kristom u Crkvi njegovoj, te se pri tom redovito oslanja na riječi sv. Pavla apostola. Tako n. pr. piše u svojoj 185. poslanici (n. 5a):

»Jedan hljeb, jedno tijelo (1. Kor. 10, 17.). Stoga je jedina katolička Crkva tijelo Kristovo, komu je on glava, Spasitelj svoga tijela (Ef. 5, 23.). Izvan ovog tijela Duh Sveti nikoga ne oživljuje, jer kao što veli isti apostol: Ljubav je razlivena u našim srcima po Duhu Sv., koji nam je dan (Rim. 5, 5). Ali ne učestvuje u božanskoj ljubavi onaj, koji je neprijatelj jedinstva. Nemaju dakle Duha Sv. oni, koji su izvan Crkve«.

U knjizi »De doctrina christiana« (I, c. 16.) jasno uči Augustin:

»Crkva je naime **Kristovo tijelo**, kao što apostolska nauka predlaže (Ef. 1, 23). I ona se zove također njegova zaručnica (conjux, drugarica). On dakle kanoti spasonosnim uzlom jedinstva i ljubavi steže svoje tijelo, dok mnogi udovi njegovi vrše razne službe (Rimlj. 12, 4). Kuša pak Crkvu u ovo vrijeme i čisti je nekim ljekovitim tjeskobama, da je izbavi iz ovoga svijeta i da sa sobom za uvijek spoji zaručnicu Crkvu,¹⁶ koja ne će imati ljage ni nabora ili što slično«.

U 45. propovijedi (n. 5.) svetac, tumačeći riječi Isaijine »Stanovat će na svetoj gori mojoj«, veli, da je i Krist gora, jer je Crkva tijelo njegovo, a ista se Crkva prikazuje i kao gora.

»Dodaj tijelu glavu, i bit će jedan čovjek. Glava i tijelo, jedan čovjek. Tko je glava? Ovaj, koji se rodio od Djevice Marije, koji je uzeo na se smrtno tijelo bez grijeha... On je glava Crkvi, on također hljeb (života) od one (obećane) zemlje. A njegovo tijelo, što je? Drugarica njegova (conjux ejus), to jest Crkva. Bit će naime dvoje u tijelu jednome. Ova je tajna velika: a ja velim u Kristu i u Crkvi (Ef. 5, 31—32). Tako i Gospodin u evanđelju govori o mužu i ženi: Dakle nisu više dvoje, nego jedno tijelo (Mat. 19, 6). Dakle htio je (Bog), da bude jedan čovjek-Bog Krist i Crkva. Ondje glava, i ovdje udovi. Nije htio uskrsnuti s udovima nego prije udova. da udovi imaju čemu da se nadaju...«

Kad se Krist tako usko sjedinio sa svojom Crkvom? I gdje se to zbilo? Sv. Augustin na to odgovara: U tajni utjelovljenja i u djevičanskom krilu Majke Božje.

»On je sam šator svoj postavio u suncu, to jest, pokazao je svoje tijelo u objavi ovoga svijetla, i svadbena soba ovoga Zaručnika bilo je krilo Djevičino, jer se u tom djevičanskom krilu sjedinilo dvoje, Zaručnik i Zaručnica, Zaručnik Logos i Zaručnica tijelo, jer je pisano: Bit će dvoje u tijelu jednome...«¹⁷

¹⁶ »Ut... in aeternum sibi copulet conjugem Ecclesiam«, Migne, P. L. 34, 25.

¹⁷ In epist. Joannis ad Parthos, tract. I., n. 2. M., P. L. 35, 1979.

Radi se tu o duhovnom braku, i stoga se ljubav prema Kristu ne da razdružiti od ljubavi prema Crkvi:

»Ljubimo Gospodina Boga našega; ljubimo Crkvu njegovu; njega kao Oca, nju kao majku; njega kao Gospodara, nju kao službenicu njegovu. Jer smo djeca njegove službenice. Ali se ovaj brak sklapa velikom ljubavlju. Nitko ne vrijeđa jednoga, da se ne zamjeri drugomu. Nitko neka ne govori: »Istina, idem kumirima i gatam..., ali Crkve Božje ne ostavljam, katolika sam«. Držeći se Majke uvrijedio si Oca. Drugi opet govori: »Bože sačuvaj! Ne gatam..., ali pripadam ipak stranci Donatovoj«. Što koristi, što nisi uvrijedio Oca, koji osvećuje uvrijedenu Majku? Što ti koristi, ako poznaješ Gospodina..., a grdiš Njegovu Crkvu? Ne daješ se popraviti primjerom ljudskog braka. Kad bi ti imao nekog patrona, komu svaki dan služiš..., i kad bi ma i samo jednu osvađu iznio protiv njegove žene, bi li smio unići u njegovu kuću? Držite se dakle, predragi, držite se jednodušno Boga Oca i Crkve Matere...«¹⁸

Tumačeći 44. psalam, isti svetac ističe prekrasni miraz Kristove Zaručnice, Crkve, kličući joj:

»On je Bog tvoj, On je Kralj tvoj; Kralj tvoj i ujedno Zaručnik tvoj. Sklapaš brak s Kraljem Bogom; od Njega si primila miraz, od Njega ures, od Njega si otkupljena, od Njega izliječena. Štoga imaš, da Mu se omiliš, od Njega imaš...«¹⁹

Crkva se rodila iz otvorenog boka usnulog Krista na križu, kao što je Eva stvorena iz kosti usnulog Adama. Čujmo o tom Augustina, gdje s obzirom na riječi Pavlove (Ef. 5, 31—32) tumači stvorenje Evino tipički o stvorenju Crkve:

»... Što znači: Krist je ostavio Svog Oca, ako ne; Krist se nije više ukazao ljudima kao što je kod Oca? Ostavio je i majku, t. j. stare i tjelesne obrede sinagoge, ... i prionuo je uz Svoju drugaricu, t. j. Crkvu, da bude dvoje u tijelu jednome. Veli naime apostol, da je On glava Crkvi, a Crkva da je tijelo Njegovo. Dakle i On je usnuo u smu Svoje muke, da bi Mu se zaručnica Crkva stvorila... Stvorena je dakle Njegova Zaručnica Crkva iz boka Njegova, t. j. iz vjere u muku i krštenje. Jer kopljem probodeni bok Njegov prolio je krv i vodu...«²⁰

U Crkvi Božjoj Duh Sveti je kanoti duša otajstvenog tijela Kristova, a Duha Svetoga nema izvan Crkve. To Augustin opširno razlaže u svojim propovijedima o Duhu Sv. Naročito veli on u 267. propovijedi na dan Duhova (c. 4, 4. pri koncu):

»Što je pak duša tijelu čovječjemu, to je Duh Sv. tijelu Kristovu i Crkvi. Duh Sv. djeluje u svoj Crkvi, što duša radi u svim udovima jednoga tijela... Odsječeni ud gubi život... Ako dakle hoćete živjeti od Duha Sv., držite se ljubavi, ljubite istinu, želite jedinstvo, da dospijete do vječnosti. Amen.«²¹

Ova je Crkva ujedno djevica i plodna majka.

¹⁸ Enarr. in ps. 88, sermo 2.; n. 14. M., P. L. 37, 1140.

¹⁹ Enarr. in ps. 44. n. 26. M., P. L. 36, 510.

²⁰ De Genesi contra Manich., l. 2, c. 24; M., P. I. 34, 215—216.

²¹ M., P. L. 38, 1231.

»Glavu vašu«, veli Augustin u 192. propovijedi, »rodila je Marija; vas je porodila Crkva. Jer je ova također i majka i djevica: majka je utrobom ljubavi, djevica čistoćom vjere i pobožnosti. Ona rađa narode, ali su oni udovi jednoga, čija je sama drugarica i tijelo, pa je i u tom slika one Djevice, jer je i u ovoj množini majka jedinstva.«²²

I malo prije u 5. propovijedi na Božić veli isti svetac:

»Djevica, sveta Crkva, slavi danas porod Djevičin. Ovoj (Crkvi) naime kaže apostol: »Zaručih vas mužu jednomu, da vas kao djevicu čistu privedem Kristu« (2. Kor. 11, 2). Odakle »djevicu čistu« u tolikim narodima jednog i drugog spola, nesamo u tolikim mladićima i djevicama, nego također u tolikim vjenčanim ocima i majkama? Odakle, velim, »djevicu čistu«, ako ne u čistoći vjere, ufanja i ljubavi? Hoteci dakle Krist prouzročiti djevičanstvo Crkve u srcu (t. j. duhovno djevičanstvo), očuvao je prije Mariji djevičanstvo u tijelu... Crkva ne bi mogla biti djevica, da nije našla kao svoga Zaručnika, sina Djevičina, komu se imala predati.«²³

To će reći, duhovno djevičanstvo Crkve pretpostavlja tjelesno djevičanstvo Marijino i djevičanskog Boga-Čovjeka, Sina Djevičina, po kojem je Bog vjernicima dao vlast da postanu djecom Božjom, t. j. onima koji se nisu rodili od tijela... nego od Boga. I zato je Riječ djevičanskim načinom tijelom postala da kao djelatni, finalni i uzorni uzrok prouzroči duhovno djevičanstvo Crkve, koje je ujedno uvjet duhovnog joj materinstva.

Ova »Crkva Kristova nasljedujući njegovu Majku rađa; svaki dan njegove udove, pa je djevica.«²⁴ »I Crkva je i majka i djevica... Marija je tjelesnim načinom rodila glavu ovoga tijela; Crkva duhovnim načinom rađa udove glave njegove. U jednoj i drugoj plodnost ne smeta djevičanstvu. Kad je dakle čitava Crkva sveta i tijelom i duhom, pa nije ipak svakolika tijelom djevica: koliko je veoma sveta u onim udovima, u kojima je djevica i tijelom i duhom.«²⁵

Pobliže se razvija pojam Crkve, otajstvenog tijela Kristova.

Iz ovih i sličnih navoda, koje bismo lako mogli stotinu puta umnožiti, dosta točno razabiremo nauku Augustinovu o »otajstvenom tijelu Kristovu« u užem smislu. U širem smislu ovo je ime istovjetno s »općinstvom svetih«, jer obuhvaća tako sve, koji su barem u nutarnjoj zajednici ljubavi i milosti Kristove, dakle i pobjedničku Crkvu s blaženim anđelima i svecima i svu patničku Crkvu u čistilištu pa i sve pravednike u ratničkoj Crkvi Staroga i Novoga Zavjeta. Ali ovdje ne može biti govora o pravom tijelu ili organizmu, te se zato mistično ili otajstveno tijelo Kristovo u pravom literalnom smislu steže na sve prave članove ratničke Crkve. Ovo pak mističko tijelo ne znači samo moralno jedinstvo,

²² Sermo in natali Domini IX., c. 2. M., P. L. 38, 1012—1013.

²³ Ibid. Sermo V. M., P. L. 38, 1005.

²⁴ Enchiridion, c. 34. M., P. L. 40, 249.

²⁵ De sancta virginitate liber unus, c. 2. M., P. L. 40, 397.

kako imamo i u državnoj zajednici, koja nije fizički nego samo moralni organizam. U moralnom državnom organizmu govorimo, istina, o glavi (kralju ili predsjedniku). Ali ta državna glava ne može s pravom tvrditi: »Država je moje tijelo«. Životne naimc djelatnosti, što se vrše u državnom organizmu nisu kraljeve niti predsjednikove djelatnosti. Ovaj je samo nošilac vrhovne moralne vlasti u državi i zato ravna tim raznim djelatnostima, koje ipak ne izlaze od njega kanoti od životnog principa.²⁶

Drukčije moramo suditi o Crkvi Kristovoj. Krist nije vanjski nosilac vrhovne socijalne vlasti u Crkvi. To je njegov vidljivi namjesnik, Papa. Ali je Krist doista životni princip onoga otajstvenog organizma, koji se zove Crkva. Crkva je tijelo Njegovo, ne poradi svoje socijalne organizacije, nego poradi životnog utjecaja, što ga Krist doista lično vrši u crkvenoj moralnoj cjelini podavši joj time pravo duhovno i životno jedinstvo. Tako se Crkva zove tijelo Kristovo nesamo u prenesenom smislu, kao što govorimo o državnom tijelu ili organizmu; nego je Crkva tijelo Kristovo u pravom, makar i analogijskom smislu, jer se pravi životni snošaj između glave-Krista i udova-vjernika izrazuje ovdje prema načinu drugog fizičkog organizma našega. To će reći: između Krista i Crkve vlada isti snošaj, koji se konstatira između životnog principa, što ga prikazuje glava, i između tijela ili organizma, što ga taj princip oživljuje; samo je ta razlika, što taj snošaj ovdje ne pripada materijalnom, nego duhovnom i natprirodnom području.

Sama objava Božja tako tumači pojam tijela Kristova (1 Kor. 12, 27; Ef. 1, 25; 5, 23; Kol. 1, 18; 24. Por. sliku Kristovu o čokotu i lozama Iv. 15, 1-10.). Isti pojam prožimlje sve, što je sveti Augustin napisao o Crkvi, kao i svu crkvenu liturgiju istočnu i zapadnu diljem svih kršćanskih vjekova. Po svojoj **svećeničkoj** djelatnosti Krist doista lično tako djeluje poput glave ili životnog principa u Crkvi, i po ovoj životnoj djelatnosti Kristovoj (u svetoj misi i u sv. sakramentima) Crkva je prava jedinica duhovnog života, sločno kao što i tijelo po svom životnom principu postaje jedinstvena materijalna i životna cjelina.

Bošoslovci su točnije odredili taj pojam Crkve imenom **mističkog** tijela Kristova. »Mistično« isprva znači zatvoreno, skrovito, onda otajstveno, kao što i misterij znači otajstvo. Poimence u kršćanskoj religiji ova riječ znači nadnaravnu realnost, sakrivenu pod kršćanskim obredima, znacima ili naukama; ili također obratno znači same ove obrede, znake i nauke, koje kriju u sebi vrhunaravno dobro, i tako shvaćamo svete sakramente. U tom smislu Crkva je »mističko« tijelo Kristovo, jer se u njoj

²⁶ Isporedi lijepo djelo: Emil Lingens, S. J. Die innere Schönheit des Christentums, 82 ss. U glavnom se ovdje oslanjam na misli ovoga svoga pokojnog sveučilišnog profesora.

životna svećenička djelatnost Kristova doista natprirodnim načinom vrši, ali osjetnim ljudskim posredovanjem t. j. svećeničkom crkvenom službom.

Krist doista lično kao začetnik i sakriveni djelitelj vrhunarnog života djeluje u Crkvi; a Crkva je u Kristu i po Kristu živa duhovna cjelina. No Crkva je ujedno i vidljiva po onom osjetnom posredovanju milosti u simboličkim znacima i obredima.

U opreci s učiteljskom i pastirskom službom svećenička služba crkvena zahtijeva i pretpostavlja ličnu djelatnost Kristovu. Svoju učiteljsku i pastirsku službu ne vrši Krist ni danas u Crkvi, ličnom i fizičkom djelatnošću nego moralnim djelovanjem, predavši naime učiteljima istinu, koju će naučavati, i pastirima potrebni autoritet po zakonitom poslanju. Ali da Isus direktno posveti duše svojom svećeničkom djelatnošću, treba da i sada fizički vrhunarnavo djeluje. I onako jedini Krist može samostalno primijeniti plodove svog otkupljenja i prouzročiti te podijeliti vrhunarnavih milosti. To on, glavni i meritorni moralni uzrok svih milosti, čini podjeljujući svećeničkim (sakramentalnim) funkcijama onu nutarnju moralnu vrijednost, te će ove postati instrumentalnim moralnim uzrocima milosti.

Ali uz to imamo dokazati, da se doista u ovoj djelatnosti očituje i Crkva kao po Kristu oživljena i s njime do duhovnog bitnog jedinstva sjedinjena cjelina, drugim riječima, da se ovdje radi o organičkoj djelatnosti otajstvenog tijela Kristova. Crkva naime priznaje samo svoje vlastite sakramente. Prema sv. Augustinu.²⁷ »Donatisti i heretici su ukrali sakramente Gospodnje iz Crkve katoličke«. I izvan Crkve sakramenti ostaju vlasništvo Crkve (In loh. tractat. 6., n. 15); i tako se čuva nerazrješivo jedinstvo sakramenata i jedinstvo Crkve (Ibid., n. 6).

Sakramentalni se čini mogu dakle oživotvoriti samo po takvoj djelatnosti Kristovoj, koja bitno pripada Crkvi, t. j. moraju biti nevidljivo organske djelatnosti u nadprirodno oživljenom organizmu Crkve. Stoga se i vazda učilo, da djelitelj sakramenata mora imati barem nakanu vršiti ono, što čini Crkva. Svaki je naime sakrament uistinu i bitno funkcija crkvena.

Prema tomu Krist nosilac kršćanskog velesvećeništva, priopćenje natprirodni život po svojoj Crkvi. I upravo zato je Crkva doista Njegova zaručnica, jer po njoj On preporuča ljude, da budu djeca velike obitelji Božje. Već sv. Ciprijan lijepo veli: »Iz njezina se krila rađamo, njezinim se mlijekom hranimo, njezinim se duhom oživljujemo.«²⁸ I opet Isak de Stella († prije 1169.) još jasnije uči: »Krist bi istina u svojoj svemoćnosti mogao sve sam po sebi

²⁷ Ep. 105., n. 1.; ep. 93., c. 11., n. 46. »Ex catholica enim Ecclesia sunt omnia dominica sacramenta« ... »Sed Dominus et fures punit...« M., P. L. 33. 343; 396.

²⁸ De unit. Eccl., c. 5.

činiti: krstiti, Euharistiju posvetiti, zaređiti, otpustiti grijeha i tomu slično. Ali ponizni vjerni Zaručnik **ne će** da išta od svega toga učini bez svoje zaručnice. Što je dakle Bog sastavio, toga neka ne rastavi čovjek. Velim, ovo je otajstvo veliko u Kristu i u Crkvi.²⁹ Stoga je Krist također svojoj Crkvi zaslužio vrhunaravnu plodnost. Ona je najbliži i neposredni plod njegova otkupljenja za ljude kršćanskih vjekova. Ona je zaručnica, koju je Krist tražio i krvlju Svojom sa Sobom vjenčao. »Nju je On ljubio i predao se za nju, da je posveti i očisti kupalom vode po riječi, eda Sebi prikaže Crkvu slavnu (zaručnicu) bez ljage i bez mane ili čega sličnoga, nego da je sveta i neokaljana« (Ef. 5, 25-27). Stoga je ona Njegova; On ju je stekao krvlju Svojom (Djela ap. 20, 28).

Zato i jest Crkva za nas prava Majka. Već od apostolskih vremena vrijedi ona Ciprijanova: »Tko hoće da imade Boga za Oca, treba da imade Crkvu za Majku.«³⁰ Samo u njoj i po njoj velesvećenik naš Isus Krist dijeli nam božanstveni život milosti.

Ako je pak Crkva na taj način kao pravi podređeni princip za vrhunaravno oživljavanje svojih udova spojena s Kristom, nosiocem njezina svećeništva, to se s pravom zove »tijelo Kristovo«; pa jer je ovo oživljavanje nevidljivo vrhunaravno i ujedno ovršeno vidljivom ljudskom službom Crkve, zato se zove »mističko tijelo Kristovo.«

Dosada smo osobito promatrali »mistično tijelo Kristovo« in fieri, u njegovu nastajanju, na temelju Krista, začetnika i nosioca kršćanskog velesvećeništva. O. Lingens³¹ dalje promatra isto mistično tijelo in facto esse, u gotovom i svestrano razvijenom obliku, na temelju sadržaja ovog svećeništva Kristova. Taj predmet ili učinak svećeničkih čina isto je mistično tijelo Kristovo ali u gotovom stanju. Život djece Božje, što ga stičemo po kršćanskom svećeništvu, nije ništa drugo nego Krist natprirodno živ u udovima svoje Crkve. »Vi svi, koji ste pokršteni u Kristu, Krista obukoste« (Gal. 3, 27). Crkva dakle kao vrhunaravni plod kršćanskog svećeništva nije ništa drugo nego Krist mistički živ u kršćanskom ljudstvu. I tako je također s ovoga gledišta Crkva po svom svećeništvu mistično tijelo Kristovo. Bit Crkve s ovog stanovišta jest u vrhunaravnoj, vidljivo predanoj životnoj zajednici i životnom jedinstvu s Kristom. Krist »hrani i goji« Crkvu kao svoje vlastito tijelo, a mi smo »udovi njegova tijela, od njegova mesa i od njegovih kostiju«. On je prionuo uz svoju zaručnicu, i obadvoje su postali jedno tijelo. Stoga je on »glava Crkve, Spasitelj **Svoga** tijela«.

Tako je uska ova zajednica života između Krista i Crkve, te je On makar i samo moralnim načinom, ali ipak uistinu **jedno** biće s njom, kao što je glava jedno s tijelom. Pavao zato zove Crkvu naprosto Kristom (1 Kor. 12, 12), a sveti Oci, poimence

²⁹ Sermo 11. M., P. L. 94, 1729.

³⁰ De unit. Eccl., c. 6.

³¹ L. cit., 89-90.

sv. Augustin, tako su proniknuti ovim shvaćanjem, te mirno zamjenjuju uzajamno »Krista« i »Crkvu«. I sveta Ivana Orleanska kod svog preslušavanja u tamnici odgovori na škakljiva pitanja zlobnih sudaca o odnošaju između Krista i Crkve veoma mudro: »Je crois que Notre Seigneur et l' Eglise, c' est tout un et qu'il ne doit point y avoir de difficultés là-dessus. Pourquoi vous, y faites-vous difficulté?«³² Neka se s ovim divnim odgovorom poredi jednako divna riječ sv. mučenice Felicitas u bolovima kod radanja: »Sada ja trpim; ondje pak (na areni pred zvjeradima) drugi (Krist) će biti u meni, koji će trpjeti za me, jer ću i ja za njega trpjeti«. A najjasnije se ova istovjetnost očituje u riječi Kristovoj progonitelju Savlu: »Zašto me progoniš?« Savao je progono Crkvu Kristovu, a to Spasitelj smatra kao sebi naneseo.

Ako je Crkva živo tijelo Kristovo i jedno s Njime u vrhunarnavnoj zajednici života, onda je On oživljuje po Svom Duhu. Isti Duh Sv., koji čini Krista Bogom-Čovjekom, i koji je vlastiti božanski Duh Njegov, taj postaje također po nekoj participaciji nevidljivi životni princip Njegova mističnog tijela i Njegovih mističnih udova. Stoga zovu Duha Sv. i dušom Crkve (Augustin); a slikovitim načinom zove se Duh Sv. i »Srce« Crkve.³³ Krist je (u sebi vidljivi) nosilac Svoga mističnog tijela; stoga se i glava sa svojim vidljivim preodličnim položajem iznad drugih udova prikazuje kao najprikladniji slikoviti izraz, da se označi Njegov snošaj k mističnom tijelu. Nasuprot je Duh Sv. nevidljivi životni princip, po kojem Krist otajstveno oživljava svoju Crkvu.

O. Lingens (l. cit. 91 ss.) poblize razvija pojedine elemente koji pripadaju biti mističnog tijela Kristova i prikazuje razne životne organičke djelatnosti Kristove ili krvne žrtve njegove. Sva je svećenička djelatnost Kristova u Crkvi u primjenjivanju plodova njegove jedne žrtve na križu, koja se mistički nastavlja i subjektivno u korist svoj Crkvi i pojedincima likvidira na oltaru i u svetim sakramentima.

Provodeć u potankostima sliku o živom organizmu razlikuje O. Lingens među svećeničkim funkcijama Crkve tri vrste: Prve: se tiču organičke izgradnje i strukture onih dijelova, koji imaju sastaviti organizam otajstvenog tijela Kristova. To biva podjeljivanjem trostrukog sakramentalnog karaktera, koji je prvi životni plod krvne žrtve Kristove u Crkvi. Tom trostrukom konsekracijom ljudi postaju mističkim udovima ili pače i organima te se organički asimiliraju i konfiguriraju s Kristom ili kao priprosti udovi ili

³² Henri Debout, Jeanne d'Arc, (Paris 1909) 285.

³³ I sv. Toma Akvinski služi se tom slikom: »Caput habet manifestam eminentiam respectu exteriorum membrorum; sed cor habet quandam influentiam occultam; et ideo Cordi comparatur Spiritus Sactus, qui invisibiliter Ecclesiam vivificat et ut; capiti autem comparatur ipse Christus secundum quod homo hominibus praefertur (S. th. III., 9. 8. a. 1. ad 3).

ujedno kao borbeni vojnici ili kao posvećeni i viši zapovjednici; pače postaju u širem smislu dionici **svećeništva Kristova** već po krsnom karakteru.

Drugoj vrsti organskih svećeničkih funkcija pripada ona glavna djelatnost, po kojoj se oživljuje čitav organizam Crkve. To biva po obnovi krvne žrtve Kristove ili po svetoj misi. Po njoj vrelo natprirodnog života neprestano teče kroz mistično tijelo, te ga životna djelatnost velesvećenika i glave vrhunaravnim načinom oploduje. Lingens zove ovu djelatnost bilom euharistijskog Srca Crkve.

Trećoj vrsti organskih funkcija pripadaju one djelatnosti, po kojima se životni plodovi priopćuju pojedinim udovima živog organizma, da se postigne cilj svega organizma t. j. savršeno i trajno oživljavanje te životni razvitak svih njegovih dijelova do zrelih plodova života vječnoga i zasluga rajskih. A to biva primjenjivanjem pravog žrtvenog ploda pojedincima po svetim sakramentima.

Temeljne crte ovog uzvišenog shvaćanja otajstvenog tijela Kristova nalaze se već kod svetog Augustina, kako smo gore napomenuli po nekim tekstovima iz njegovih spisa. I u vezi s ovim pojmom Augustinovim o mističnom tijelu Kristovu kušat ćemo drugom zgodom prikazati njegovu nauku o Euharistiji.

I. P. Beck D. I.

